

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

10 Vtrùm fas sit deferre iusiurandum ei, quem putas peieraturum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

cedit, quod nihil incommodi ex illa deceptione ei proveniat.

48
Quando fas adhibere iuramentum.

Ex his patet, quotiescumque licitum est uti oratione ambigua, vel tacita restrictione; licitum etiam esse uti iuramento, si necessitas vel notabilis causa postulet. numquam tamen licitum est uti hoc artificioso orationis, nisi quando iuste possumus veritatem occultare; ut si aliquod malum vel incommodum aliter non possit auerti. Si absque iusta causa fiat, est abusus orationis contra virtutem veritatis, & civilem consuetudinem, ac proinde est peccatum; etsi proprie non sit mendacium.

Si iocosa.

Quod si tali orationi, cum iusta causa non subest, addatur iurandum; ut si iures Principem esse in oppido, intelligendo pictum, iocis causa, erit grave peccatum; quia est magna irreuerentia, suis iocis Deum testem adhibere. Fortè tamen non erit mortiferum, si scandalum absit; nam reuera non est periurium, cum id quod iurare intendis, falsum non sit. quia tamen falsum esse exterius videtur, in foro externo periurium esse presumere.

Iurans quod se non commendavit.

Ex dictis etiam colligitur quid dicendum sit, quando quis electus ad magistratum cogitur (ut quibusdam locis fit) sub graui pena acceptare, & nihilominus cogitur iurare se nihil egisse ut commendaretur. Eo enim casu si contra fecit, & res adhuc est integra, tenetur quantum in se est curare ne electores, apud quos se commendauit, habeant rationem illius commendationis, sed pure spectent bonum commune, & merita personarum. quod si illi fecerint, poterit iurare quod se non commendauerit, intelligendo tacite commendatione efficaci, ex qua fit electus. De tali enim intelligendum est statutum postulans iuramentum. verba enim cum effectu intelligenda sunt. actus enim inefficax perinde est ac si non fuerit. Non enim tenetur delictum occultum fateri quod est imperitens ad propositum. Sic si aliquid promissisti alicui electorum ut te eligeret in Prælatum; si ille te non eligat, vel tua promissionis nullam rationem habeat, electio non est vitiosa: & si cogaris, potes cum debita limitatione interna iurare te nihil promississe. Ratio autem cur teneatur, re adhuc integra, reuocare suam commendationem, est, quia tenetur curare ut possit iurare secundum mentem statuti; alioquin tacite consentit in periurium, illius periculo sponte se exponens. Si autem res non est integra (ut si electio iam facta est) vel non possis reuocare quod fecisti; adhuc sentio te posse iurare cum restrictione mentali: nimirum, quia non fecisti publice, vel eo modo ut sit probabile in iudicio. quia non teneris fateri crimen occultum, cum non est infamia, aut probatio semiplena, aut iudicia æquipollentia, ut communiter Doctores tradunt; de quo supra cap. 31. dub. 3. Confirmatur ex doctrina Alexan. Imolensis & Bartoli communiter recepta in L. 2. C. Si seruus aut libertus. n. 2. Vbi docent, eum qui eligendus est in Iudicem, si interrogetur an habeat aliquod impedimentum, non teneri vitium occultum (v. g. infamiam ibi occultam) pandere: nimirum quando impedimentum est tale, ut non impediatur officij administrationem. si non tenetur fateri, poterit etiam sano sensu iurare, se illius expertem, si necesse fuerit, ut si nec officium nec iuramentum detrectare possit.

Secus est cum quis rogatur de impedimento

matrimonij vel Ordinum: tum quia hæc impedimenta impediunt executionem: tum quia sponte quis se ad illa offert. Quod si sub graui aliqua pena cogeret matrimonium vel Ordinem capessere, non teneretur occultum impedimentum, vnde infamia gigneretur, patefacere: & sufficeret, coactione cessante, facere quod Ius præscribit.

Addo tamen, grauius peccare eos, qui vbi huiusmodi sunt statuta & iuramenta in usu, se commendant: quia præterquam quod faciunt contra statutum in re graui, faciunt etiam contra iuramentum futurum, quod intendunt iurare; & ita consentiunt in periurium. vnde & postea tenentur suam commendationem irritam reddere, si res adhuc est integra: & in iurando non possunt uti restrictione interna, si vilo modo absque graui incommodo possunt illud vitare, etiam magistratum detrectando.

DUBITATIO X.

Verum fas sit deferre iurandum ei, quem putas peieraturum.

Respondeo, Fas non esse, nisi iusta causa subest: quia quantum in nobis est, tenemur tantam Dei iniuriam & proximi peccatum vitare & impedire. vide D. Augustinum ser. 11. de Sanctis, vbi refert exemplum de quodam Tutolymeno, qui diuinitus in raptu flagris affectus fuit, eò quod iuramentum à proximo in tali casu exegisset.

49

Tutuslymenus.

Potes tamen sæpè iusta causa subesse, ob quam hoc sit licitum. Primum, Si sis Iudex, & pars id postulet, vel aliàs ratio officij exigat; ut cum adducuntur testes, vel proceditur via inquisitionis. Ita D. Thomas q. 98. art. 4. & Caiet. ibidem. Couar. in cap. Quamuis pactum, p. 1. §. 6. num. 3. & alij. Iudex enim non debet sequi priuatam scientiam, sed præscriptum Iuris, adhibendo ea quibus solet elici veritas: alioquin daret iustam occasionem scandali; quod illi magis cauendum, quam peccatum priuati, quando tamen Iudex id commode potest declinare, (ut si aliud remedium facile possit adhibere) tenetur. sic non potest exigere iuramentum à Clerico de relinquenda concubina, ut habetur cap. Clericos. 3. de cohabitatione Clericor. & mulier. quia metuendum est ne periurium incurrat; & alia remedia supererunt. Secundò, Si alterius causam agas, & ratio officij tui postulet ut ab aduersario iurandum petas. si enim omittas, videberis præuaricari. Tertio, Si speras illum reuerentiã Numinis non ausurum peierare, & aliàs magni tua interst. D. Thomas supra: quia quod exigitur, per se licitum est, & finis qui speratur, bonus, & iusta necessitas interuenit. Quarto, Addi potest, si eius periurio possis uti in tuum commodum, v. g. ad eius fraudes detegendas; & fidem ei detrahendam, ut sic iniuriam euadas, aut Ius obtineas: tunc enim licitum est illius periurium permittere. Sic Deus ob bonos fines multa mala permittit: sic licitum permittit furtum famuli, vel filij, ut explore indolem, ut ipsos corrigas, ut tibi in posterum caueas.

Causa quibus liceat.

Iudex Ecclesiasticus.

Petes, Quid si norim illum iuraturum per Mahumetum, vel idolum?

50
Si per falsos deos.

Respondeo, Nihilominus in contractibus & aliis causis, vbi est iusta ratio ad damnum vel iniuriam cauendam, potes exigere, vel etiam cogere ut

re vt iuret; non quidem determinatè tali modo, sed absolutè & in genere: quod est quotidianum apud mercatores qui cum infidelibus cõtrahunt, Sic Laban iniens fœdus cum Iacob, iurauit per Deum Abraham, & Deum Nachor, Gen. 31. sine tamen iusta causa non licet. Vide Augustinum epist. 154. ad Publicolam, & Serm. 30. de verbis Apostoli, qui totus est de iuramento.

51 *Vtrum maius peccatum.* Petes, Vtrum sit maius peccatum, iurare per verum Deum fallaciter, an per falsum veraciter?

Respondeo, Per se maius peccatum esse, iurare per falsum deum veraciter; si ex animo iures: quia veneraris illum animo & affectu pro vero Deo, quod est idololatria. potest tamen minus esse peccatum, vel ratione ignorantie; per quam gentiles multum excusantur; vel quia non iuras ex animo: & hoc modo intellige D. Augustin. epist. illa 154. vbi contrarium affirmare videtur.

DVBITATIO XI.

Vtrum sit maior obligatio iuramenti quam voti.

D. Thomas art. 8.

52 *Iuramentum promissorium.* Notandum est, hanc questionem potissimum habere locum in iuramento promissorio, quo aliquid Deo vel homini promittitur. Ac primum, si aliquid iuramento promittas Deo, certum est te magis obligari, quam si solum voues Deo; quia illud iuramentum etiam continet votum. vnde est duplex in eo vinculum. Nec refert vtrum expresse an tacite promittas; vt si iures te daturum eleemosynam; quia tale iuramentum soli Deo factum, censetur continere votum: continet enim tacitam promissionem ad ipsum directam. Sed

Difficultas est, si nihil Deo promittas, sed solum homini, vtrum talis iuramenti maior sit obligatio, quam voti, quo simile quid Deo voues. D. Thom. negat; quia magis tenemur esse fideles Deo in promissis, quam reuerentes in verificando quod per nomen eius promissimus. qui enim est infidelis Deo, peccat contra reuerentiam & fidelitatem; qui autem non verificat quod per Deum iurauit, solum contra reuerentiam Deo debitam. Hæc sententia est probabilis, eamque sequuntur Caietan. & alij Thomista, & multi DD. Sed contra

53 *Rationes ob quas iuramenti obligatio videtur maior.* Obiici potest Primò, Qui non implet quod iurauit, facit Deum testem falsi: at hoc est grauius, quam ei non seruare fidem in promissis; per illud enim tribuitur Deo aliquid, quod ipsius nature repugnat; per hoc solum officium debitum deficitur. Secundò, Periurium contra veritatem præsentem (vt cum quis iuramento assertorio iurat falsum, vel promissorio absque animo implendi) est grauius peccatum quam violatio voti: ergo iuramentum magis obligat, saltem ad illam veritatem procurandam, quam votum ad soluendum promissum. Antecedens patet, tum ex grauissimis penis, quæ periuris apud omnes gentes statuta sunt; plectuntur enim vel morte, vel manus aut lingua præcisione, vel aliis modis corporaliter; & iure Canonico depositione: tum quia sunt infames vel ex vno actu: tum denique quia in tali periurio censetur esse maior contèptus Numinis. qui autem semel vel iterum violat votum, non habetur ita sceleratus, nec infamis. Tertio, Iuramentum duplicem obligationem inducit; obligat

enim non solum erga Deum, sed etiam erga hominem, cui fit iniuria si violetur: votum solum obligat Deo, ergo, &c.

Dices, Potest quis iurare nemini aliquid promittendo; vt si iures te daturum eleemosynam.

Respondeo, Tale iuramentum fit intuitu Dei, vt illi placeas; itaque continetur in eotacita promissio erga Deum, quæ iuramento confirmatur: vnde erit in eo duplex vinculum. Quod si quis tale iuramentum ita faciat, vt non intendat quidquam alicui promittere, sed solum affirmare quid sit facturum, nihilominus hoc vinculum per se fortius erit vt verificet quod dixit, quam vinculum voti, vt ex secundo argumento patet.

Ob has rationes hæc sententia est valde probabilis, quam tenet Ioannes Maior in 4. d. 38. qu. 5. Michaël Medina lib. 5. de continentia c. 22. & 23. & alij quidam recentiores. Nauarr. c. 22. num. 32. Conciliatur has sententias conciliare; dicitur sententiam Maioris esse veram, quando vtrumque fit principaliter in honorem Dei, vel vtrumque principaliter in commodum proximi. sententiam autem D. Thomæ esse veram, quando votum fit principaliter in honorem Dei, iuramentum in commodum proximi. vbi satis indicat Nauarrus, iuramentum per se & ceteris paribus maius vinculum inducere. Quod si verum est, sequitur etiam in hoc vltimo casu (quando votum fit potissimum in honorem Dei, & iuramentum in commodum proximi) magis obligare; nam in iuramento est duplex obligatio, scilicet religionis erga Deum, quæ per se est firmiter; & iustitiæ erga proximum: in voto solum est vna obligatio, scilicet religionis erga Deum.

Ad rationem alterius sententiæ: Periurium non solum est contra simplicem reuerentiam Deo debitam, sed etiam contra perfectionem diuinam: nam periurus, quantum in se est, facit Deum testem falsi. In violatione voti, esse contra reuerentiam & contra fidelitatem, non sunt duæ malitiæ disparate, sed altera pendet ex altera; idè enim est contra reuerentiam, quia est contra fidelitatem debitam ex promissione supremo Domino: violare enim fidem domino suo, irreuerentia est in illum & quamuis essent distinctæ, non tamen omnino æquarent malitiam periurij.

Ratio tamen D. Thomæ benè probat, opus, quod ex voto fit, esse Deo gratius, & magis meritum quam quod ex iuramento; quia illud immediatè offertur Deo, & ex affectu illum honorandi: itaque induit speciem actus religionis. hoc verò ordinariè non procedit ex tali affectu, sed ex affectu iustitiæ erga proximum, vel timore iniustitiæ aut periurij; neque exhibetur Deo, sed proximo.

DVBITATIO XII.

Quibus modis tollatur obligatio iuramenti, & cuius auctoritate.

54 *Ad rationem contrariæ sententiæ.* Dupliciter tolli potest obligatio à iuramento. Primò, Impediendo ne illam ab initio inducat. Secundò, Tollendo iam inductam. Impedi potest obligatio iuramenti per legem, si lex statuatur vt iuramentum contractum vel promissioni alicui adiectum, sit irritum, & nullam inducat obligationem.